

ΒΟΤΑΝΙΚΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΟΥ ΦΥΤΟΥ CISTUS CRETICUS L.

ΚΩΝ.ΝΟΣ ΔΕΜΕΤΖΟΣ

Επικ. ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΦΑΡΜΑΚΟΓΝΩΣΙΑΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΑΘΗΝΩΝ

Το φυτό *Cistus creticus* L. (Κίστος ο Κρητικός), ανήκει στην οικογένεια των Cistaceae (Κιστιδών). Η οικογένεια αυτή περιλαμβάνει 7 γένη και 160 περίπου είδη, φυτά των παραμεσογείων χωρών και της Αμερικής από τα οποία ενδημικό στην Ελλάδα είναι το γένος *Cistus* με 5 αυτοφυή είδη.

Αυτά ζουν σε ξηρές περιοχές και καλύπτουν μεγάλες εκτάσεις οι οποίες ονομάζονται κιστώνες. Είναι φυτά ποώδη, θάμνοι πολύκλαδοι πάνω από ένα μέτρο ύψος, με φύλλα συνήθως κυματοειδή, απλά αδιαίρετα, αντίθετα η κατ' εναλλαγή με παράφυλλα, απλές τρίχες αστεροειδείς η σε δέσμες.

Τα άνθη είναι μεγάλα, λευκά η ερυθρά, αρρενοθήλα, ακτινωτά με τρία η και περισσότερα σέπαλα, πέντε η σπανίως τρία πέταλα, τα οποία γρήγορα αποσπώνται και δίνουν την εντύπωση απετάλων ανθέων. Οι στήμονες είναι πολλοί και φύονται από την ανθοδόχη. Η ωοθήκη είναι επιφυής, μονόχωρος η με 2-10 χώρους και αποτελείται από 3-5 καρπόφυλλα. Οι χώροι μπορεί να είναι πλήρεις η ατελείς, με δύο η περισσότερους ανεμοβλάστες ορθοτρόπους. Στύλος με ένα έως τρία στίγματα. Καρπός, κάψα με τρεις βαλβίδες η 3-10 γλωχίνες, πολύσπερμη.

Η οικογένεια είναι συγγενής με τις οικογένειες Violaceae, Bixaceae, από τις οποίες διαφέρει από την πρώιμη πτώση των πετάλων. Τα Ελληνικά είδη στην αρχαιότητα ήταν γνωστά με τα ονόματα **κίσθος, κίσθαρος**, ενώ σήμερα υπάρχουν διάφορα ονόματα όπως **κουνουκλιές ξισταριές, λαδανιά** κ.α.

Τα αυτοφυή Ελληνικά είδη είναι

Cistus creticus subsp. *creticus* L.

Cistus creticus subsp. *eriocephalus* L.

Cistus parviflorus L.

Cistus monspeliensis L.

Cistus salviifolius L.

Το *Cistus creticus* L., φύεται σε πολλά μέρη της Ελλάδας και κυρίως στην Κρήτη όπου ανθεί από Μάρτιο - Ιούνιο.

Η ρίζα του είναι πολύ σκληρή, ξυλώδης, λευκή εσωτερικά, κοκκινωπή εξωτερικά, με πολλά τριχοειδή ριζίδια, από δε τις ρίζες εξέρχονται πολλοί ξυλώδεις βλαστοί. Αυτοί είναι τραχείς, διηρημένοι σε πολλούς κοκκινωπούς κλώνους οι πιο τρυφεροί από τους οποίους είναι τριχωτοί με χρώμα λευκοπράσινο. Τα φύλλα του φυτού είναι αντίθετα, ωλογχοειδή με κυματώδη κράσπεδα, τριχωτά, νευρώδη στην άνω επιφάνεια και γυρισμένα προς την βάση με χρώμα βαθυπράσινο. Τα άνθη είναι πορφυρά όμορφα σαν ρόδα φύονται δε στις κορυφές των τρυφερών κλώνων. Η στεφάνη του άνθους έχει πέντε πέταλα στρογγυλά, πλατιά και μακριά. Ο κάλυκας των ανθέων είναι διηρημένος σε πέντε ωοειδή σέπαλα καλυπτόμενα από μακριές αστεροειδείς τρίχες. Ο καρπός είναι ωοειδής κάψα, σκληρή, μελανή, γεμάτη από κόκκινα σπέρματα.

Η Κρήτη αναφέρεται σαν ο κύριος γεωγραφικός τόπος όπου εμφανίζεται.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Φραγκάκη Ε., Η δημόδης Ιατρική της Κρήτης, Αθήνα 1978
2. Buia A., Nyarady A. et al. Botanica Agricola, II 347, Ed. Agro-Silvica, Bucuresti 1965
3. Καββάδα Δ., Βοτανικόν και Φυτολογικόν Λεξικόν σελ. 1934, Αθήνα 1956.
4. Γεννάδιος Π.Γ. Λεξικό Φυτολογικό, σελ. 512, Αθήνα 1914
5. Gunther R.T., 'The Greek herbal of Dioscurides' Oxford, Oxford University Press p.701 1934
6. Tecoz H., Reutter L., Vade Mecum. De Matiere Medicale p.205 1943
7. Polunin O., Flowers of Greece and the Balkans p.340 Oxford Press. 1980